

Nr 79

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt;

2) förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film; samt

3) förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juni 1951 (nr 442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges de förslag i fråga om filmstöd och biografnöjesskatt, vartill den slutliga prövningen av 1957 års filmstödutrednings betänkande givit anledning. Förslagen syftar till att möjliggöra en anpassning för den svenska filmproduktionen och biografnäringen till det konkurrensläge som blivit följderna av televisionens genombrott i vårt land.

Nøjesskatten på biografföreställningar föreslås sålunda sänkt med sex procentenheter från 33 till 27 procent. Den särskilda skattelindringen för mindre biografier föreslås härjämte höjd från 75 till 100 kronor i veckan.

Filmstödet utformas enligt förslaget så att i princip hela den statliga andelen av nöjesskatten på svensk film skall återgå till producenterna. Återbäringen avses skola ske dels i form av ett generellt stöd till vederbörande filmproducent med 80 procent av skattebeloppet och dels genom ett speciellt kvalitetsstöd till producenterna av de 3 å 5 bästa svenska filmerna under

året. För sistnämnda ändamål föreslås ett särskilt anslag om en miljon kronor.

Statsverkets sammanlagda kostnader för de nu föreslagna åtgärderna, som avses skola genomföras från och med den 1 juli 1960, kan för budgetåret 1960/61 beräknas till ca 10 miljoner kronor.

I syfte att minska regeringsrättens arbetsbörda framlägges vidare förslag om att kammarrätten och inte som nu regeringsrätten skall vara sista instans i nöjesskattemål. Av samma anledning föreslås en utvidgning av möjligheterna till förhandsbesked i taxeringsfrågor. Även dessa förslag är avsedda att träda i kraft den 1 juli 1960.

Förslag

till

**förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823)
om nöjesskatt**

Härigenom förordnas, att 2, 7, 13 och 30 §§ förordningen den 21 december 1945 om nöjesskatt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande sägs, samt att i förordningen skall införas en ny paragraf, betecknad 24 a §², av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

Nøjesskatten fördelas med hälften till staten och med hälften till den kommun, inom vars område nöjeställningen äger rum. För biograf-föreställning skall dock nöjesskatten i stället fördelas med *tre fjärdedelar* till staten och *en fjärdedel* till kommunen.

7 §.

Nøjesskatten utgår med 15 procent å summan av erlagda inträdesavgifter, inberäknat skatten; dock att för biograf-föreställning nöjesskatten utgår med 33 procent av nämnda summa.

13 §.

Vid erläggande av nöjesskatt för biograf-föreställningar må, därest utöver barnmatinéer högst fyra föreställningar, för vilka nöjesskatt skall utgå, ägt rum under veckan å samma visningsställe, befrielse åtnjutas från skatten i vad den avser sådant visningsställe till den del densamma för den veckan icke överstiger 75 kronor.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Nøjesskatten fördelas med hälften till staten och med hälften till den kommun, inom vars område nöjeställningen äger rum. För biograf-föreställning skall dock nöjesskatten i stället fördelas med *sju tiondedelar* till staten och *tre tiondedelar* till kommunen.

7 §.

Nøjesskatten utgår med 15 procent å summan av erlagda inträdesavgifter, inberäknat skatten; dock att för biograf-föreställning nöjesskatten utgår med 27 procent av nämnda summa.

13 §.

Vid erläggande av nöjesskatt för biograf-föreställningar må, därest utöver barnmatinéer högst fyra föreställningar, för vilka nöjesskatt skall utgå, ägt rum under veckan å samma visningsställe, befrielse åtnjutas från skatten i vad den avser sådant visningsställe till den del densamma för den veckan icke överstiger 100 kronor.

24 a §.

Att anordnare av biograf-föreställning, som erlägger särskilt bidrag till producent av svensk film, äger att

¹ Senaste lydelse av 2 och 30 §§ se 1957:125 samt av 7 och 13 §§ se 1959:206.

² Jämför 1959:207.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

vid inbetalandet av nöjesskatt för föreställningen avräkna ett mot erlagt bidrag svarande belopp, är särskilt stadgat.

30 §.

Den som — — — till länsstyrelsen.

I länsstyrelsens utslag i anledning av besvär enligt första stycket eller i annat ärende rörande nöjesskatt må ändring sökas hos *Kungl. Maj:t* genom besvär, vilka skola ingivas till *finansdepartementet*.

Över beslut — — — särskilt stadgas.

30 §.

Den som — — — till länsstyrelsen.

I länsstyrelsens utslag i anledning av besvär enligt första stycket eller i annat ärende rörande nöjesskatt må ändring sökas hos *kammarrätten* genom besvär, vilka skola ingivas till *länsstyrelsen*. Den omständigheten att besvären inkommit direkt till *kammarrätten* må dock ej utgöra hinder för besvärens prövning; *kammarrätten* har att i sådant fall omedelbart översända handlingarna till *länsstyrelsen*. *Kammarrättens* utslag må icke överklagas.

Över beslut — — — särskilt stadgas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960.

I samband med ikraftträdandet skall iakttagas följande.

1. Äldre bestämmelser skola, utom såvitt angår 13 och 30 §§, alltjämt äga tillämpning i fråga om nöjestillställning som tagit sin början före ikraftträdandet.

2. Den äldre lydelsen av 13 § skall gälla vid erläggande av nöjesskatt för biografföreställning, vilken tagit sin början före den vecka som utgår närmast efter ikraftträdandet.

3. Den äldre lydelsen av 30 § skall gälla när talan fullföljes mot sådant utslag av länsstyrelse som meddelats före ikraftträdandet.

Förslag
till
förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film

Härigenom förordnas som följer¹.

1 §.

Till producent av svensk film utgår bidrag av statsmedel enligt vad nedan sägs.

2 §.

Film anses enligt denna förordning som svensk under förutsättning

a) att producenten är här i landet bosatt svensk medborgare eller svenskt bolag eller annan svensk sammanslutning eller institution;

b) att filmens produktion till större delen finansierats med svenskt kapital; samt

c) att filmen inspelats med övervägande svensk konstnärlig och teknisk personal.

3 §.

Efter framställning av producenten prövar statens biografbyrå om film är svensk.

Producenten är skyldig att på anfordran lämna de upplysningar och tillhandahålla de räkenskaps- och andra handlingar, som biografbyrån kan finna erforderliga till ledning för prövningen av ärendet.

4 §.

För film, vars längd understiger 2 000 meter såsom bredfilm eller 800 meter såsom smalfilm, utgår icke bidrag.

5 §.

Bidraget utgår med 80 procent av statens andel i nöjesskatten för biograf-föreställning, vid vilken bidragsberättigande film visas och i vilken till högst 15 procent ingå utländska filmer. Annonsfilm anses icke utgöra del av föreställningen.

6 §.

Bidraget erlägges till producenten eller dennes ombud av biografföreställningens anordnare inom den tid som för nöjesskattens inbetalande är för varje särskilt fall föreskriven. Anordnaren äger att vid inbetalandet av nöjesskatt avräkna ett mot erlagt bidrag svarande belopp.

Underlåter anordnare av biografföreställning att rätteligen erlägga bidrag, har länsstyrelsen i det län, där föreställningen anordnats, att efter framställning av producenten utbetala honom tillkommande bidragsbelopp. Sådan framställning skall hava gjorts inom sex månader från den tidpunkt då bidraget, enligt vad i första stycket stadgas, senast skolat erläggas till pro-

¹ Jämför 1959: 209.

ducenten eller dennes ombud, vid äventyr att framställningen eljest icke upptages till prövning.

Då länsstyrelsen utbetalat bidragsbelopp enligt andra stycket, skall länsstyrelsen föranstalta om att motsvarande belopp indrives hos anordnaren av biografföreställningen.

7 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna förordning, meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960, då förordningen den 8 juni 1951 (nr 457) om särskilt bidrag till producent av svensk film upphör att gälla. De äldre bestämmelserna skola emellertid alltjämt äga tillämpning med avseende å biografföreställning, som tagit sin början före den 1 juli 1960.

Förslag

till

**förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juni 1951
(nr 442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i
taxeringsfrågor**

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 1 juni 1951 om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

Riksskattenämnden må, därest sådant för någon finnes vara av synnerlig vikt, efter ansökan lämna besked på förhand (förhandsbesked) angående viss fråga, som avser sökandens taxering till kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt eller ersättningsskatt.

Vad ovan — — — av fastigheten.
Om rätt — — — allmän varus-
skatt.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Riksskattenämnden må, därest sådant för någon finnes vara av synnerlig vikt, efter ansökan lämna besked på förhand (förhandsbesked) angående viss fråga, som avser sökandens taxering till kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt eller ersättningsskatt. *Förhandsbesked må ock meddelas i fråga som nu nämnts, därest detta finnes vara av vikt för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning.*

Vad ovan — — — av fastigheten.
Om rätt — — — allmän varus-
skatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960.

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1959: 510.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 feb-
ruari 1960.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i nöjesbeskattningen av biograf föreställningar, m. m.* samt anför därvid följande.

Inledning

I början av år 1959 framlade *1957 års filmstödutredning* -- f. d. överdirektören H. Ålmeby -- sitt betänkande om filmstöd och biografnöjesskatt (SOU 1959:2). Vid remissbehandlingen uttalades starkt delade meningar i fråga om de i betänkandet föreslagna åtgärderna. Mot bakgrunden härav och då förhållandena på området kunde ändras ganska snabbt, ansågs slutgiltig ståndpunkt inte böra tagas till förslagen vid 1959 års riksdag. I avbidan på den slutliga prövningen genomfördes dock vid nämnda riksdag vissa provisoriska åtgärder i fråga om biografnöjesskatten samt det särskilda för viss tid fastställda producentbidraget till den svenska filmindustrin. Skatten sänktes sålunda från 38 till 33 procent. Producentbidraget åter förlängdes på ett år och höjdes samtidigt från 20 till 30 procent för svartvit film och från 35 till 45 procent för färgfilm. (Prop. 1959:97, BevU 40, SU 92, Rskr 271 och 250.)

Under den tid, som förflutit sedan 1959 års riksdagsbeslut, har nytt material tillförts ärendet samt situationen för den svenska film- och biografnäringen ytterligare belysts. Jag anhåller nu att till slutligt ställningstagande få anmäla frågorna angående omfattningen och utformningen av beskattningen och stödet på förevarande område.

I anslutning härtill torde även få upptagas vissa spörsmål angående ändring av instansordningen i nöjesskattemål och utvidgning av möjligheterna till förhandsbesked i taxeringsfrågor. Dessa spörsmål sammanhänger med frågan om regeringsrättens arbetsbalans, en fråga som varit aktuell i olika sammanhang under senare år. Antalet till regeringsrätten fullföljda mål har

under åtskilliga år starkt stegrats. Detta har lett till en avsevärd eftersläpning med framför allt taxeringsmålens avgörande.

I syfte att motverka denna tendens har olika åtgärder satts in. I första hand har regeringsrådets antal tillfälligt utökats. Senast i proposition (nr 41) till innevarande års riksdag har denna fråga berörts. I propositionen har förslagits uppskov med den återgång till lägre antal regeringsråd som eljest skulle ha påbörjats i år.

För att nedbringa regeringsrättens arbetsbalans har man även sökt sig fram på andra vägar. 1958 års A-riksdag beslöt sålunda en begränsning i rätten till fullföljd av talan i taxeringsmål från kammarrätten till regeringsrätten (prop. nr 32). Härigenom kommer kammarrätten att bli sista instans i mål som kan antagas vara av mindre ekonomisk betydelse för den skattskyldige.

I samband med 1958 års lagstiftning om fullföljdsbegränsning framkom förslag till andra åtgärder i syfte att begränsa måltillströmningen till regeringsrätten. Bland annat diskuterades en sådan ändring i instansordningen för nöjesskattmålen, att dessa mål avskildes från regeringsrättens prövning. Vidare pekades på möjligheten att uppnå minskad besvärshäufighet i taxeringsmål, om riksskattenämnden fick vidgade möjligheter att meddela förhandsbesked i fall av prejudicerande karaktär.

För att närmare klarlägga dessa sålunda aktualiserade frågor upprättades inom finansdepartementets rättsavdelning i januari 1960 en *promemoria angående ändring av instansordningen i nöjesskattmål och angående utvidgning av bestämmelserna om förhandsbesked i taxeringsfrågor* (stencilrad).

Över promemorian har, efter remiss, yttranden inkommit från kammarrätten, riksräkenskapsverket, riksskattenämnden, besvärssakkunniga, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Jönköpings, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, utredningen angående redogöraransvaret m. m., Landsorganisationen i Sverige, Sveriges industriförbund och Sveriges lantbruksförbund.

Biografnöjesskatt och filmstöd

Gällande bestämmelser m. m.

Nøjesskatt infördes i vårt land 1919. Skatten var då enbart kommunal. Först 1939 fick vi även en statlig nöjesskatt. Genom beslut av 1948 års riksdag skärptes skatten på biografföreställningar och nådde sin hittills högsta nivå. Skatten bestämdes då till 30 procent av den del av biljettpriset som inte översteg en krona (föret 15 procent) och till 45 procent av återstoden (föret 30 procent). Av skatten skulle tre fjärdedelar tillfalla staten och en fjärdedel kommunen.

Vid 1957 års riksdag beslöts — på grundval av 1954 års nöjesskatteutrednings betänkande — vissa ändringar i reglerna för biografnöjesskatten (SFS 1957: 125). Den progressiva skatteskalan, som medförde ett genomsnittligt skatteuttag av drygt 39 procent, ersattes med en proportionell skattesats av 38 procent. Samtidigt infördes en särskild skattelindring för mindre biografrafer. Denna innebar befrielse från skyldighet att erlägga nöjesskatt till den del skatten icke översteg 75 kronor per visningsställe och vecka. Villkor för befrielsen var att på visningsstället utöver barnmatinéer högst tre nöjesskattepliktiga föreställningar ägt rum under veckan. Vidare föreskrevs, att i särskild ordning godkända barnfilmer, som visas på barnmatinéer eller av barnfilmklubbar, skulle vara skattefria.

Även 1959 års riksdag beslöt vissa lättnader i nöjesbeskattningen på biograf föreställningar (SFS 1959: 206). Skatten sänktes som tidigare nämnts från 38 till 33 procent. Samtidigt vidgades den år 1957 införda särskilda skattelindringen för mindre biografrafer till att omfatta även visningsställen med — utöver barnmatinéer — högst fyra skattepliktiga föreställningar per vecka.

Bestämmelser om särskilt bidrag till svensk filmproduktion infördes vid 1951 års riksdag i anledning av de försämrade ekonomiska villkoren för den svenska filmindustrin. Bestämmelserna (SFS 1951: 457), som ursprungligen gällde för fyra år, innebar att de svenska filmproducenterna skulle erhålla bidrag av statsmedel för av dem producerade långfilmer. Bidraget skulle utgå med 20 procent av statens andel i nöjesskatten för biograf föreställning vid vilken sådan film visats. Det skulle betalas av biografägaren direkt till filmproducenten, varefter biografägaren fick göra ett häremot svarande avdrag i sin nöjesskattedeklaration.

Bestämmelserna om filmstöd förlängdes 1955 på ytterligare fyra år (SFS 1955: 169). Bidragsprocenten höjdes därvid till 35 för färgfilm. Vid 1959 års riksdag gavs som tidigare nämnts bestämmelserna giltighet under ytterligare ett år eller t. o. m. den 30 juni 1960 och bidragsprocenten höjdes till 45 för färgfilm och 30 för svartvit film (SFS 1959: 209).

1954 års nöjesskatteutredning hade i sitt betänkande bl. a. föreslagit en omläggning och höjning av stödet till de svenska filmproducenterna. Förslaget innebar att tio öre för varje försåld biobiljett — detta belopp skulle vara skattefritt — skulle redovisas till ett gemensamt organ för fördelning mellan de svenska filmproducenterna. Härvid skulle en fjärdedel av det influtna beloppet användas till premiering av kvalitetsfilm m. m. Detta förslag föranledde inte något beslut från statsmakternas sida. Det förutsattes emellertid i den proposition (1957: 66), vari betänkandet anmäldes, att utredningens förslag i nämnda del skulle upptas på nytt vid utgången av den period för vilken det dåvarande stödet gällde. Från riksdagens sida (BevU 34) framhölls, att det är ett allmänt önskemål att stödåtgärderna till förmån för den svenska filmproduktionen framför allt kan inriktas på att främja tillkomsten av konstnärligt mera högtstående filmer. På hem-

ställan av bevillningsutskottet beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående fortsatt stöd åt svensk filmproduktion. I anledning härav tillkallades 1957 års filmstödutredning.

Filmstödutredningen

Utredningen föreslog såväl en sänkning av nöjesskatten på biografföreställningar som en höjning av filmstödet.

Skattesänkningen borde enligt utredningen ske genom att bottenavdraget höjdes från 75 till 100 kronor per vecka och utsträcktes att gälla för alla biografer oavsett antalet skattepliktiga föreställningar. För ambulande biografföretag förordades dock i stället en sänkning av skatteprocenten med 3 enheter.

Beträffande filmstödet innebar utredningens förslag att av den totala statliga delen av biografnöjesskatten — således även den på utländsk film — 11 procent skulle utgå i filmstöd. Därigenom skulle filmstödet höjas med ungefär 60 procent i förhållande till det redan utgående stödet. Av stödbeloppet skulle enligt förslaget tre fjärdedelar utdelas som generellt stöd åt svensk långfilmsproduktion. Den återstående fjärdedelen skulle användas för premiering av en från allmänna synpunkter önskvärd långfilmsproduktion samt för stöd åt produktionen av barnfilm och kortfilm ävensom för forskning och exportfrämjande åtgärder, allt efter vissa i betänkandet angivna regler för fördelningen de olika ändamålen emellan. Det generella stödet skulle fördelas dels i förhållande till produktionskostnaderna och dels i förhållande till spelintäkterna med visst maximum och minimum för stödets storlek. För administration och fördelning av stödmedlen föreslogs att ett särskilt bolag skulle bildas. Premierna till förtjänta producenter av svensk film borde enligt utredningens mening fördelas av en särskild jury.

Såsom framgår av det anförda hade utredningen i valet mellan fortsatt direkt stöd åt filmproduktionen och en generell sänkning av nöjesskatten till sådan nivå att direkt stöd ej skulle behövas stannat för ett bibehållande av producentstödet. De huvudsakliga skälen för detta ställningstagande var att en större nöjesskattesänkning i första hand skulle tillgodose den utländska filmen, från vilken ungefär tre fjärdedelar av skatteintäkterna kommer, samt att den skulle gynna de svenska producenter som även äger biografer (s. k. integrerade företag) men medföra en försämrad ställning för de fristående producenterna.

Med den föreslagna formen för skattesänkning via bottenavdraget ville utredningen gynna de mindre och medelstora biograferna, vilka enligt utredningens mening i första hand behövde kompensation. Utredningen framhöll att övergången 1957 från progressiv till proportionell beskattning medfört inkomstökning för biografer med högre biljettpriSLägen än ungefär 2:05 kronor samt att en minskning av besöksfrekvensen icke drabbade de centralt belägna biograferna med de högsta biljettpriSLägena lika hårt som andra biografer.

Vid remissbehandlingen framkom, såsom inledningsvis nämnts, starkt delade meningar i fråga om de åtgärder på området som var påkallade. I det stora flertalet yttranden förordades dock att filmbranschen erhöll lättnader genom ökat stöd åt den svenska filmproduktionen och sänkning av biografnöjesskatten. I fråga om filmstödet uttalade man sig därvid i regel för en höjning utöver den nivå utredningen räknat med. Däremot gick meningarna starkt isär om vilka former som var lämpliga för filmstödet. Beträffande skattesänkningen förordade åtskilliga remissinstanser en kraftigare sänkning än den av utredningen föreslagna. Meningarna var också delade om formen för skattesänkningen.

Rörande innehållet i övrigt i utredningens betänkande och remissyttrandena torde få hänvisas till propositionen nr 97 till 1959 års riksdag.

I en den 18 augusti 1959 till finansdepartementet inkommen skrivelse har utredningsmannen framställt vissa erinringar i anledning av det av Föreningen Sveriges filmproducenter avgivna remissyttrandet.

Vidare har Sveriges biografägareförbund och filmproducentföreningen i skrivelser till finansdepartementet den 21 december 1959 respektive den 8 februari 1960 hemställt om sänkning av biografnöjesskatten till 15 procent. Filmproducenterna har i sin skrivelse också begärt dels att hela nöjesskatten för svensk film, således även den kommunala delen, skall utgå i producentbidrag och dels att ett särskilt anslag skall beviljas för premiering av kvalitetsfilm.

Vissa andra handlingar i saken har också ingivits av förbundet och föreningen.

Filmproducentföreningen har därjämte tillsammans med motsvarande danska och norska organisationer i skrivelse den 11 december 1959 framställt önskemål om att filmer, som produceras i nordiskt samarbete, i respektive länder skall erhålla de förmåner som tillkommer de inhemska filmerna.

Nuläget för svensk film

Filmstödutredningen räknade med en årsproduktion av 30 svenska långfilmer. Viss anledning torde dock finnas att utgå från en något lägre årsproduktion, även om biografnöjesskatten sänkes och filmstödet höjes. De senaste tillgängliga siffrorna, avseende budgetåret 1958/59, visar en produktion av allenast 17 långfilmer.

Utvecklingen pekar däremot tämligen bestämt på att färgfilmen ökar på den svartvita filmens bekostnad. Nyss nämnda budgetår hade sålunda färgfilmsproduktionen stigit från tidigare några få filmer per år till 8, d. v. s. ungefär hälften av samtliga 17 filmer.

Kostnaderna för produktion av färgfilm är betydligt högre än för svartvit film. Enligt av filmbranschen lämnade uppgifter uppgår genomsnittskostnaden för en färgfilm till omkring 1 miljon kronor. Producentens in-

täkter för sådan film — filmstödet inräknat — torde i genomsnitt ligga vid 700 000 kronor.

Filmbranschen anser att besöksfrekvensen på bioograferna kommer att sjunka med över 40 procent jämfört med förhållandena före televisionens tillkomst. Tillgängliga siffror visar en minskning fram till årsskiftet 1959/60, för Stockholm med något mer än 35 procent samt för Göteborg och Malmö med i det närmaste 30 procent. I Norrland, där televisionen ännu icke utbyggt, steg under samma tid besöksfrekvensen med 5 procent. Filmstödotredningen räknade med en nedgång i besöksfrekvensen av 15 procent. Vid denna tid (november 1958) var antalet TV-licenser något över 200 000. Vid riksdagsbehandlingen några månader senare (april) av 1959 års proposition hade antalet licenser stigit till ca 350 000. I början av februari 1960 hade man nått talet 700 000.

I USA sjönk besöksfrekvensen enligt tillgängliga uppgifter med 40—45 procent, sedan televisionen börjat. Där har nu en viss återhämtning skett i fråga om besöksfrekvensen, låt vara hittills endast med 2—3 procent.

De senaste årens nedgång i besöksfrekvensen på bioograferna har självfallet medfört en fortlöpande försämring av lönsamheten för film- och biografbranscherna.

Departementschefen

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har under senare år olika åtgärder vidtagits i syfte att lätta nöjesbeskattningen på filmområdet. Dessa åtgärder, som föranletts av de försämrade ekonomiska villkoren för den svenska filmproduktionen och biografnäringen, har genomförts på två olika vägar. Å ena sidan har sålunda med början år 1957 en successiv sänkning skett av nöjesskatten på biografställningar. Å andra sidan har redan från och med år 1951 införts särskilda bidrag till producenter av svensk film genom att dessa tillerkänts viss del av den staten tillkommande nöjesskatten på sådan film. Även producentbidragen har efter hand höjts.

De senaste åtgärderna genomfördes vid 1959 års riksdag. De innebar att procenttalet för nöjesskatten sänktes från 38 till 33 enheter samt att producenternas andel i den statliga nöjesskatten på svensk film höjdes från 20 till 30 procent för svartvit film och från 35 till 45 procent för färgfilm. Åtgärderna betecknades som provisoriska i avbidan på slutlig prövning av 1957 års filmstödotrednings betänkande angående filmstöd och biograf-nøjesskatt.

Filmstödotredningen hade efter ingående undersökningar av den svenska filmproduktionens och biografbranschens ekonomiska förhållanden framlagt förslag till omläggning och höjning av filmstödet samt till sänkning av biografnøjesskatten. Nøjesskatten skulle sålunda enligt förslaget sänkas genom att det skattefria bottenbeloppet för de mindre bioograferna utsträcktes till att gälla alla bioografer och höjdes från 75 till 100 kronor i veckan. Stödet till svenska filmproducenter föreslogs skola beräknas på den statliga nöjesskatten för all film, även den utländska, och utgå med 11 procent.

Härav skulle tre fjärdedelar användas för generellt stöd åt den svenska långfilmsproduktionen, medan huvuddelen av vad som återstod skulle användas för premiering av en från allmänna synpunkter önskvärd sådan produktion.

I remissyttrandena över utredningens förslag gick meningarna starkt isär beträffande såväl omfattningen som den närmare utformningen av åtgärderna på området. Praktiskt taget samtliga remissinstanser förordade emellertid att filmbranschen erhöll lättnader i form av ökat stöd åt den svenska filmproduktionen och genom sänkning av nöjesskatten. Även för egen del kom jag till den uppfattningen att branschen under den närmaste framtiden inte kunde bära en skattebelastning av den rådande storleken. I den proposition i ämnet, som förelades 1959 års riksdag, uttalade jag därför att jag ansåg det ofrånkomligt att föreslå vissa lättnader.

Vid frågans behandling i riksdagen underströk bevillningsutskottet det rimliga i att staten även i fortsättningen medverkade till att underlätta den svenska filmproduktionen. Utskottet nämnde i sammanhanget att ett bortfall av den svenska filmen med säkerhet skulle betyda en avsevärd minskning av nöjesskatten.

De år 1959 genomförda lättnaderna i beskattningen innebar som nämnts ett provisorium i avbidan på den slutliga prövningen av filmstödutredningens förslag.

Utredningens förslag är liksom 1959 års riksdagsbeslut att betrakta mot bakgrunden av förhållandena i slutet av 1958 och början av 1959 samt den då förutsebara utvecklingen. Situationen har sedan dess snabbt ändrats.

Den svenska film- och biografnäringens ekonomiska svårigheter under senare år synes till väsentlig del vara att tillskriva det bortfall av biografpublik, som televisionens genombrott orsakat. Televisionens frammarsch har emellertid skett i ett betydligt snabbare tempo än man ännu bara för något år sedan hade anledning räkna med.

Antalet TV-licenser, som vid årsskiftet 1958—59 ännu icke uppgick till 250 000, passerade i början av februari i år 700 000-strecket. Minskningen i besöksfrekvensen på biograferna i förhållande till tiden före televisionens genombrott utgör, där televisionen nått längst (Stockholm), ca 35 procent och på vissa andra håll inemot 30 procent.

Nu angivna förhållanden gör att de åtgärder, som föreslogs av filmstödutredningen, i dagens situation icke längre framstår som tillräckliga för att möjliggöra för branschen att anpassa sig till det ändrade konkurrensläge som televisionen skapat. Vid det slutliga ställningstagande till utredningens förslag, som nu bör ske, synes det därför ofrånkomligt att branschen beredes ytterligare lättnader i beskattningshänseende. Det sagda innebär icke något avståndstagande från min sida till de av utredningen uppdragna riktlinjerna för beskattningens utformning. Tvärtom finner jag de av utredningen — på grundval av ingående och som jag anser förtjänstfulla undersökningar av branschens ekonomiska förhållanden — anvisade möjligheterna till frågans lösande bära i väsentliga stycken tillvaratagas. Vad det

här gäller är därför närmast att man, som jag nyss nämnde, måste gå längre än utredningen föreslagit.

När det alltså nu är fråga om att välja en lösning, efter vilken branschen har att inrätta sig för framtiden, bör det understrykas att svårigheterna inte kan avhjälpas enbart genom att staten avstår från nöjesskatt samt ökar det direkta stödet till branschen. Denna måste också genom egna åtgärder söka anpassa sig till den nya situationen. En bidragande orsak till att branschens svårigheter ej minskat torde vara att finna i det förhållandet att något egentligt samarbete ej finns mellan film och television. Såsom statsutskottet uttalade vid fjolårets riksdagsbehandling av den förevarande frågan bör det ligga nära tillhands att överväga en samverkan så att filmproduktionen kan nyttiggöras även för framställning av televisionsprogram såsom skett i ett flertal andra länder. Denna samverkan måste parterna emellertid själva gestalta.

I likhet med filmstödutredningen anser jag att de statliga åtgärder, varom nu kan bli fråga, bör bestå i såväl en sänkning av biografnöjesskatten som en höjning av det direkta stödet till den svenska filmproduktionen. En skattesänkning återverkar omedelbart på såväl biografnäringens som filmindustriens lönsamhet. En höjning av producentstödet däremot gynnar i första hand den svenska filmproduktionen men får indirekt återverkningar även för biografbranschens vidkommande. Jag vill i sammanhanget erinra om att biografnöjesskatten till ungefär en fjärdedel härrör från visning av svensk film, medan mindre än en tiondedel av antalet visade filmer är svenska.

Vad härefter till en början angår frågan om utformningen och omfattningen av en skattesänkning, anser jag att syftet med en sådan åtgärd icke kan tillgodoses enbart genom att höja det nuvarande bottenavdraget och utvidga dess tillämplighet till alla biografier. För att få erforderlig verkan bör sänkningen i första hand avse själva skatteprocenten. Denna har sedan år 1957 i två omgångar sänkts från ett högsta läge av ca 39 procent (enligt dåvarande progressiva beskattning) till den nuvarande proportionella skattesatsen av 33 procent. I en tid då det statsfinansiella läget kräver en beskattning till och med av livsviktiga förnödenheter, är en ytterligare sänkning av nöjesskatten i och för sig ägnad att inge allvarliga betänkligheter, och i vart fall talar starka skäl för att sänkningen får begränsad omfattning. Det oaktat anser jag mig kunna tillstyrka att nu på en gång genomföres en lika stor skattesänkning som vid de två tidigare tillfällena tillsammans, eller med sex procentenheter. Därvid har jag särskilt beaktat att de förslag, som nu framlägges, såsom förut nämnts är avsedda att utgöra en lösning efter vilken branschen kan inrätta sig för framtiden. Jag förordar därför att nöjesskatten på biografställningar sänkes till 27 procent.

Av den nuvarande nöjesskatten på 33 procent tillfaller en fjärdedel eller 8,25 procent vederbörande kommun och återstoden staten. I fråga om andra nöjen utgör den kommunala andelen 7.5 procent (hälften av den här gäl-

lande skattesatsen på 15 procent). De hittillsvarande fördelningsgrunderna skulle vid en sänkning av biografnöjesskatten till 27 procent reducera kommunens andel till 6,75 procent. Då denna andel i fråga om antalet procentenheter biografnöjesskatt inte bör understiga vad som eljest utgår bör fördelningsgrunderna jämkas. En lämplig avvägning synes mig vara att kommunen erhåller tre tiondedelar av den sänkta biografnöjesskatten eller $(0,3 \times 27 =) 8,1$ procentenheter.

Den nu förordade generella sänkningen av skatteprocenten till 27 enheter träder som nämnts i stället för filmstödutredningens förslag att medge bottenavdrag åt alla biografer. Det oaktat vill jag ansluta mig till förslaget om höjning av avdragsbeloppet till 100 kronor, såvitt avser de mindre biografer för vilka det nuvarande 75-kronorsavdraget gäller. Dessa biografer torde ha drabbats hårdast av den minskade publikfrekvensen och är minst rustade att bära sådana påfrestningar. För att den nu förordade skattelättnaden skall få åsyftad verkan förutsättes att bottenavdraget liksom hittills helt kommer biografföretagen till godo. Jag utgår alltså från att någon ändrad ståndpunkt härvidlag inte kommer att intagas från filmbranschens sida. Enligt min mening bör det framstå som ett angeläget intresse för filmindustrien att driften av sådana mindre biografer, som det här gäller och som utgör inemot två tredjedelar av samtliga biografer, vidmakthålles.

Beträffande det direkta stödet till svensk filmproduktion är jag med hänsyn till det läge, vari branschen för närvarande befinner sig, beredd att tillstyrka långt gående åtgärder. En gräns för de åtaganden, varom i förevarande avseende kan bli fråga, anser jag dock ligga i att stödet bör utgå endast av nöjesskatten på svensk film och därvid icke beröra den kommunala andelen. Inom denna ram finner jag mig kunna förordade att i princip hela nöjesskatten tillföres den svenska filmproduktionen såsom direkt bidrag.

Vid utformningen av bidragsgivningen kan jag ansluta mig till filmstödutredningens tanke att större delen bör utgå som ett generellt stöd, medan återstoden förbehålles speciella åtgärder, främst en premiering av kvalitetsfilmer. Det generella stödet synes lämpligen böra utformas på grundval av de nuvarande tidsbegränsade bestämmelserna om automatiskt utgående bidrag till producenter av svenska filmer. Bidragsprocenten, som för närvarande är 30 för svartvit film och 45 för färgfilm, synes böra bestämmas lika till 80 procent. Jag är i förevarande sammanhang icke beredd att tillmötesgå de nordiska filmproducentorganisationernas framställning om stöd åt samproduktion av nordisk film. Ett sådant stöd låter sig icke förena med de enkla och lättillämpade bestämmelser som bör gälla i fråga om det automatiskt utgående producentbidraget. Tilläggs kan emellertid, att såsom producentstödet är utformat, detta inte utesluter en ganska långt gående samverkan mellan producenter i Sverige och i andra länder.

Den återstående delen av den statliga nöjesskatten på svensk film, som kan beräknas bli omkring en miljon kronor om året, bör helt utgå i form av premier till producenter av svenska kvalitetsfilmer. För ändamålet bör ett särskilt reservationsanslag, benämnt *Kvalitetsstöd till svensk filmpro-*

duktion, uppföras på budgeten under sjunde huvudtiteln. Anslaget bör lyda på 1 000 000 kronor.

De nu ifrågavarande premierna bör, när det gäller långfilm, vara förhållandevis höga. Mer än 3—5 sådana belöningar för varje år synes därför som regel ej böra utdelas. Även kortfilmer bör givetvis kunna ifrågakomma till premiering. Premierna bör utgå oberoende av filmernas produktionskostnader och den täckning härför som kan erhållas på andra vägar. Självfallet skall utdelning endast ske i den mån under året förekommit filmer, som kan anses fylla de kvalitetskrav som måste ställas. I annat fall får premiesumman helt eller delvis reserveras till följande år.

Såsom filmstödutredningen föreslagit bör ett särskilt organ tillsättas för fördelning av premierna. En sådan filmpremiernämnd synes lämpligen böra bestå av 7 ledamöter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utse ledamöterna i nämnden. Därvid synes lämpligen vardera en ledamot böra föreslås av författareföreningen, publicistklubben, filmproducentföreningen, biografägareförbundet och samorganisation för studieförbunden. Därest barnfilm ifrågakommer till belöning synes nämnden böra inhämta barnfilmjuryns mening. Nämnden bör sammanträda under april—maj för beslut om vilka filmer, premiärsatta under den gångna säsongen, som skall premieras. Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

De nu föreslagna åtgärderna i fråga om biografnöjesskatten och filmstödet bör träda i kraft den 1 juli 1960. De kan för budgetåret 1960/61 beräknas kosta staten sammanlagt ca 10 miljoner kronor.

Instansordningen i nöjesskattemål

Gällande bestämmelser m. m.

Nöjesskattemål upptages i regel av uppborndsmyndigheten såsom första instans. Det ankommer nämligen på den kommun, inom vars område nöjestillställning äger rum, att fastställa beloppet av nöjesskatten och uppbära den. Såsom uppborndsmyndighet fungerar i Stockholm uppborndsverket, i annan stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden, där ej vederbörande kommun annorlunda bestämt.

Besvär över uppborndsmyndighetens beslut rörande nöjesskatt skall jämlikt 30 § första stycket nöjesskatteförordningen anföras hos länsstyrelsen.

I vissa fall upptages nöjesskattemål av länsstyrelsen såsom första instans. Delta är fallet bl. a. med ansökningar angående befrielse från nöjesskatt jämlikt 16 § nöjesskatteförordningen, d. v. s. när behållningen av nöjestillställning är avsedd för välgörande eller allmännyttiga ändamål. Ett annat fall är att länsstyrelsen vid granskning av uppborndsmyndighetens redovisning jämlikt 13 § tillämpningskungörelsen till nöjesskatteförordningen finner att myndigheten underlåtit att utkräva nöjesskatt eller att skatt utta-

gits med för lågt belopp. Länsstyrelsen skall då direkt upptaga frågan om åtgärder i anledning härav till behandling och ålägga anordnaren av vederbörande nöjestillställning att inbetala felande belopp till länsstyrelsen.

Av länsstyrelsen avgjorda nöjesskattemål — vare sig de handlagts av länsstyrelsen som andra eller första instans — överklagas jämlikt 30 § andra stycket nöjesskatteförordningen hos Kungl. Maj:t och tillhör därvid regeringsrättens upptagande och avgörande. Regeringsrätten utgör alltså i dessa mål antingen tredje instans eller andra instans. Länsstyrelses beslut om föreläggande av vite — för att åvägabringa ingivande eller fullständigande av nöjesskattedeklaration — får dock icke överklagas (29 § tredje stycket).

Vissa speciella slag av nöjesskattemål handlagges enligt särskilda regler. Om sålunda revisionen hos riksräkenskapsverket framställer anmärkning mot beslut angående påföring av eller befrielse från statsverket tillkommande nöjesskatt, har riksräkenskapsverket att besluta i anledning av revisionens talan. Besvär över riksräkenskapsverkets beslut i sådant mål (anmärkningsmål) skall jämlikt 35 § instruktionen för riksräkenskapsverket den 20 september 1957 (nr 573) och 1 § stadgan för kammarrätten den 1 december 1959 (nr 545) upptagas hos kammarrätten, varefter besvär mot kammarrättens utslag i målet jämlikt 83 § samma stadga anföres hos Kungl. Maj:t för handläggning i regeringsrätten. I dessa anmärkningsmål blir alltså regeringsrätten tredje instans.

Sedan år 1955 pågår särskild utredning genom tillkallade sakkunniga angående redogöraransvaret och anmärkningsprocessen jämte därmed sammanhängande frågor (utredningen angående redogöraransvaret m. m.).

Ytterligare former för besvär i frågor rörande nöjesskatt finnes.

I 16 § tillämpningskungörelsen till nöjesskatteförordningen föreskrives att i fråga om debitering, uppbörd, indrivning, redovisning, restitution, avkortning och avskrivning samt efterkrav av nöjesskatt skall, i den mån nöjesskatteförordningen eller tillämpningskungörelsen icke innehåller särskilda bestämmelser härutinnan, vad i uppbördsförordningen i sådant avseende föreskrivits i tillämpliga delar lända till efterrättelse. I dessa ärenden, som närmast angår det tekniska förfarandet vid debitering etc. av nöjesskatt och därför icke bör hänföras till nöjesskattemål i egentlig mening, överklagas sålunda länsstyrelses beslut i enlighet med uppbördsförordningens bestämmelser hos kammarrätten. Besvär över kammarrättens utslag anföres — i de fall fullföljd icke, såsom beträffande avkortning och avskrivning, är utsluten — hos Kungl. Maj:t och avgöres i regeringsrätten.

Frågor om nöjesskatt kan också komma under prövning av Kungl. Maj:t i statsrådet (finansdepartementet). Det rör sig därvid i allmänhet om fall, där anordnare av nöjestillställning — i samband med att besvär anföres över beslut i nöjesskattemål eller eljest — anhåller att Kungl. Maj:t måtte, ändå att skatteplikt föreligger, medge befrielse från nöjesskatten. I andra fall åter har vederbörande försummat att inom föreskriven tid hos länsstyrelsen

ansöka om befrielse från nöjesskatt enligt 16 § nöjesskatteförordningen och anhåller hos Kungl. Maj:t att det oaktat få åtnjuta sådan befrielse.

Vidare skall enligt 14 § andra stycket nöjesskatteförordningen nöjesskatt icke utgå för biograf föreställning med film, vars visning enligt särskilt, före föreställningens hållande lagkraftvunnet förhandsbesked av statens biografbyrå förklarar vara ägnad att tjäna vetenskapligt ändamål eller upplysnings-, undervisnings- eller uppfostringssyfte. Enligt 18 § instruktionen den 4 oktober 1929 (nr 306) för biografbyrån skall besvär mot dess beslut anföras hos Kungl. Maj:t. Handläggningen sker därvid hos Kungl. Maj:t i statsrådet (ecklesiastikdepartementet).

Frågan om en ändring av instansordningen har tidigare varit aktuell. 1954 års nöjesskatteutredning hade denna fråga under utredning. I sitt betänkande (SOU 1956: 23) framhöll nöjesskatteutredningen, att, om fullföljdsrätten till regeringsrätten borttogs, denna domstol måste ersättas med annat organ. Utredningen ansåg det svårt att tänka sig annan domstol eller myndighet än kammarrätten som utan större organisatoriska förändringar lämpligen kunde övertaga regeringsrättens roll som sista instans i nöjesskattemålen.

Det kunde, framhöll utredningen, knappast göras gällande, att nöjesskattemålen inte skulle bli föremål för en tillfredsställande handläggning och bedömning av kammarrätten, som ju redan utgjorde sista instans i betydande grupper av mål, exempelvis avlönings-, fattigvårds- och mantals-skrivningsmål. Utredningen tillade följande.

Erfarenheten har visat, att nöjesskattemålen till stor del utgöras av mål av enkel beskaffenhet och röra jämförelsevis små belopp. Att ändringsfrekvensen hos regeringsrätten i dessa mål hittills varit ganska hög torde bero på att behandlingen hos de 25 särskilda länsstyrelserna, därav några givetvis endast haft ett fåtal mål om året att handlägga, brustit i enhetlighet. Den utjämnande faktor, som målen samlande hos en för hela riket gemensam överinstans utgjort, kommer ju emellertid att kvarstå, även om målen överflyttas till kammarrätten. Vi förutsätta, att nöjesskattemålen där koncentreras till viss division och att föredragningen anförtros endast åt viss eller vissa föredragande.

Utredningen uttalade emellertid vissa betänkligheter mot en sådan överflyttning av målen. Med sin dåvarande sammansättning arbetade regeringsrätten omkring 300 dagar av året. Avverkningen av inkomna nöjesskattemål beräknades årligen ta 3 à 4 dagar. Utredningen ansåg att en överflyttning av dessa mål skulle få relativt ringa betydelse för regeringsrättens arbete. Samtidigt hade kammarrätten en balans av mål som motsvarade icke oväsentligt mera än ett års avverkning. Den invändningen kunde därför göras, att man under sådana förhållanden inte borde överföra ytterligare mål till kammarrätten utan en samtidig organisatorisk förstärkning.

Nøjesskatteutredningen fann dock att regeringsrättens arbetsbalans i fråga om skattemål var så stor, att regeringsrätten borde befrias från alla mål,

som lämpligen kunde överföras till annan myndighet. På grund härav ansåg sig utredningen, trots sina betänkligheter, böra föreslå, att nöjesskattemålen i fortsättningen skulle handläggas av kammarrätten som sista instans.

I *proposition nr 66/1957* framlades på grundval av nöjesskatteutredningens betänkande förslag till vissa lättnader i nöjesbeskattningen. I propositionen erinrades om att utredningen i fråga om ändrad instansordning i nöjesskattemål framhållit, att vissa betänkligheter kunde anföras mot förslaget att göra kammarrätten till slutinstans i stället för regeringsrätten. Under remissbehandlingen av utredningsförslaget hade dessa betänkligheter understrukits från flera håll. Vidare hade framhållits, att spörsmålet om fullföljdsrätten i nöjesskattemål inte borde prövas, förrän ställning tagits i den större frågan om inskränkningar i rätten att fullfölja talan i mål om taxering för inkomst och förmögenhet. I samband härmed hade bl. a. från besvärssakkunnigas sida framförts tanken att göra kammarrätten till mellaninstans i nöjesskattemål över länsstyrelserna men under regeringsrätten; för fullföljden till regeringsrätten kunde därvid stadgas inskränkningar motsvarande dem som kunde föreskrivas beträffande mål om inkomsttaxering. Dessa skäl mot att i då förevarande sammanhang ändra instansordningen ansågs bärande. I propositionen framlades fördenskull inte något förslag i ämnet.

Kort tid innan nyss nämnda proposition framlades hade *utredningen angående fullföljdsrätt i skattemål* framlagt sitt betänkande (SOU 1957: 3). I betänkandet framlades förslag om att besvär över kammarrättens utslag i mål om inkomst- eller förmögenhetstaxering skulle få komma under regeringsrättens prövning endast efter särskilt prövningstillstånd. Vidare behandlades även frågan om möjligheterna att avskilja vissa andra målkategorier från regeringsrättens prövning. Beträffande de mål, som här närmast kunde komma i fråga, bl. a. nöjesskattemålen, fanns enligt utredningens mening icke vid den tidpunkten anledning att överflytta prövningen i sista instans från regeringsrätten till annat forum eller att begränsa fullföljdsrätten till regeringsrätten.

Under *remissbehandlingen av fullföljdsutredningens förslag* berördes frågan om nöjesskattemålen.

Regeringsrättens flesta ledamöter förordade sålunda att regeringsrätten befriades från nöjesskattemålen. Dessa ledamöter anförde att det här rörde sig om till stor del enkla mål, gällande små belopp, och att det saknades anledning antaga, att icke ett slutligt bedömande i kammarrätten skulle vara till fyllest; för vinnande av enhetlig rättstillämpning kunde målen lämpligen koncentreras till en division av kammarrätten. Under 1956 hade för dessa mål åtgått ungefär 4 hela föredragningsdagar, men under 1957 antogs minst dubbla tiden bli erforderlig. Vad angick fullföljdsutredningens synpunkt att med frågans avgörande borde anstå, invände ledamöterna, att i

vilken form än utredningens förslag genomfördes det knappast var anledning att avstå från den rationalisering av regeringsrättens arbete, som fränskiljandet av så enkla och förhållandevis oviktiga mål som nöjesskattmålen utgjorde, i varje fall ej om målens behandling krävde en så pass stor del av domstolens arbetstid som under den närmaste tiden syntes bli fallet.

Två regeringsråd förklarade sig inte på dåvarande stadium beredda att förorda, att några målkategorier undantogs från regeringsrättens upptagande.

En länsstyrelse uttalade sig i samma riktning som regeringsrättens flesta ledamöter, medan en motsatt ståndpunkt kom till uttryck i bl. a. yttrande från länsstyrelsen i Södermanlands län. Denna länsstyrelse menade, att mot den ifrågasatta förändringen talade den omständigheten att även kammarrätten hade en avsevärd balans att avverka.

I *proposition nr A 32/1958* framlades på grundval av fullföljdsutredningens betänkande förslag om prövningstillstånd som villkor för fullföljd till regeringsrätten av vissa taxeringsmål. Beträffande spørsmålet om fullföljd i nöjesskattmålen framhölls i propositionen att denna fråga skulle upptagas sedan frågan om fullföljdsbegränsningen i taxeringsmålen vunnit sin lösning.

Den i propositionen föreslagna fullföljdsbegränsningen antogs av riksdagen och har trätt i kraft den 1 januari 1959. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande. Begränsning av rätten att till regeringsrätten fullfölja talan i skattemål från kammarrätten ernås genom en beloppsspärr, summa revisibilis, differentierad med hänsyn till målets ekonomiska betydelse för den skattskyldige. Fullföljdsspärren tager sikte på sådana mål, där kammarrättens utslag, såvitt det gått klaganden emot, avser enbart fråga om höjning eller sänkning av inkomst- eller förmögenhetstaxering. Besvärstalan i inkomsttaxeringsmål får icke, utan att regeringsrätten meddelat parten tillstånd därtill, upptagas till prövning, om vad parten tappat i fråga om taxerad inkomst icke uppgår till minst 500 kronor och tillika minst en tiondedel av den taxerade inkomsten eller också till minst 5 000 kronor. I mål om förmögenhetstaxering skall vad parten tappat uppgå till minst 50 000 kronor. Prövningstillstånd för mål som ligger under beloppssgränsen skall kunna meddelas om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt, att talan prövas av regeringsrätten (prejudikatdispens), eller parten eljest visar, att talans prövning eljest skulle ha synnerlig betydelse utöver det ifrågavarande målet (intressedispens). Från fullföljdsbegränsning undantages eftertaxeringsmålen samt huvudparten av de mål, i vilka klaganden kan åberopa omständigheter som grundar extraordinär besvärshöjning.

Instansordningen i nöjesskattemål har även varit aktuell i ett annat sammanhang. I ett av *besvärssakkunniga* avgivet betänkande (SOU 1957: 50) framlades förslag till en för olika indirekta skatter gemensam lag om förfarandet. Beträffande nöjesskatten uttalades, att det av de sakkunniga ut-

formade besvärösförfarandet måhända kunde göras tillämpligt även för nöjesskattens del. Enligt detta skulle talan mot beskattningsmyndighets beslut ske hos generallstyrelsen och styrelsens beslut överklagas hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

I remissyttrandena över besvärssakkunnigas förslag blev frågan om nöjesskattemålens inordnande under det föreslagna förfarandet närmare behandlat endast av ett fåtal remissinstanser. De gjorda uttalandena i frågan gick i avstyrkande riktning.

Besvärssakkunnigas förslag har legat till grund för förordningen den 3 april 1959 (SFS nr 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning m. m. Denna förordning innehåller inga bestämmelser som har avseende å instansordningen i nöjesskattemål.

Promemorian

I promemorian redovisas vissa statistiska uppgifter rörande regeringsrättens befattning med nöjesskattemålen. Bland annat anges följande siffror rörande 10-årsperioden 1950—1959.

	Inkomna	Avgjorda	Till föredragning använd tid (timmar)	Beräknad åtgång av dagar för före- dragning av in- komna mål
1950	142	147	23,5	5,4
1951	94	126	22,5	3,9
1952	96	72	16	5,0
1953	101	49	6	2,9
1954	86	165	25	3,1
1955	76	33	5,5	3,0
1956	77	65	16,6	4,7
1957	54	91	33,7	4,8
1958	82	89	30,4	6,7
1959	53	109	43,3	5,0

Med ledning av dessa siffror konstateras i promemorian följande. Å ena sidan har utvecklingen gått mot en minskning av antalet till regeringsrätten inkomna nöjesskattemål. För de sista årens del kan detta möjligen sammanhånga med de inskränkningar i skatteplikten som genomfördes år 1957. Å andra sidan har, trots detta, handläggningstiden i regeringsrätten för nöjesskattemålen undergått en påtaglig ökning. Detta synes antyda, att nöjesskattemålen under de senaste åren i genomsnitt varit av mer arbetskrävande beskaffenhet än tidigare. Möjligen sammanhänger detta med att serier av mål av inbördes likartad beskaffenhet förekommit i mindre omfattning än tidigare samt att 1957 års ändringar i nöjesbeskattningen åstadkommit att vissa kategorier av nöjesskattemål av enklare beskaffenhet avskilts.

Vidare framhålles att, medan nöjesskatteutredningen ansåg sig kunna

räkna med en handläggningstid av 3—4 dagar per arbetsår, uppgifterna för de sista åren utvisar, att handläggningstiden numera knappast kan beräknas underskrida 5 dagar per arbetsår.

Även kammarrättens arbetsbörda är av intresse i detta sammanhang. Antalet mål och ärenden i kammarrätten framgår av följande uppställning, som dock beträffande år 1959 redovisar blott preliminära uppgifter.

	Under året		Vid årets utgång
	inkomna	avgjorda	balanserade
1950			11 839
1951	9 757	10 840	10 756
1952	9 996	11 389	9 363
1953	14 815	11 422	12 756
1954	15 179	12 266	15 669
1955	12 826	13 288	15 207
1956	11 376	12 836	13 747
1957	9 929	12 286	11 390
1958	13 454	12 755	12 089
1959	9 089	12 108	9 070

Såsom kommentar anmärkes i promemorian, att den uppgång av målan-
talet, som inträtt och bibehållit sig några år räknat från år 1953 och som
återkommit år 1958, härleder sig från mål angående besvär över de i regel
vart femte år återkommande allmänna fastighetstaxeringar, som senast ägt
rum åren 1952 och 1957.

I fråga om regeringsrättens nuvarande arbetsbörda torde få hänvisas till
propositionen nr 41 till innevarande riksdag.

I promemorian anföres följande synpunkter på frågan om instansordning-
en i nöjesskattemålen.

Av uppgifterna rörande målfrekvensen, målavverkningen och målbalan-
sen hos regeringsrätten framgår, att enbart fullföljdsbegränsningen i taxe-
ringsmål knappast kan väntas medföra en erforderlig minskning av rege-
ringsrättens arbetsbörda inom rimlig tid. Förhållandena synes nu vara så-
dana, att ytterligare åtgärder är erforderliga för att bromsa upp måltill-
strömningen till regeringsrätten. Strävandena måste inriktas på att från
regeringsrätten avskilja vissa kategorier av mål, vilka utan större olägen-
heter kan överlåtas till andra instanser. Av de mål, som tillhör finansdepar-
tementets föredragning, kommer då nöjesskattemålen först i fråga.

I tidigare sammanhang har emot ett sådant avskiljande framförts, att
nöjesskattemålen överförande från regeringsrätten icke skulle medföra nå-
gon större lättnad i regeringsrättens arbetsbörda, eftersom målen dels är
ganska få och dels tager en relativt liten del av domstolens arbetstid i an-
språk. Regeringsrättens flesta ledamöter har emellertid själva förordat, att
regeringsrätten befrias från nöjesskattemålen, och därvid framhållit, att
det knappast var anledning att avstå från den rationalisering av domstolens

arbete som frånskiljandet av nöjesskattemålen utgör. Denna synpunkt synes vinna stöd av de uppgifter, som i det föregående givits dels rörande nöjesskattemålens frekvens och handläggningstid och dels rörande ökningen av den totala målfrekvensen och målbalansen hos regeringsrätten.

I promemorian erinras vidare om att det tidigare anförts, att ett överförande av nöjesskattemålen från regeringsrätten till lägre instans skulle innebära ett avsteg från den i allmänhet i beskattningsmål, som kan röra annat än värderings- eller uppskattningsfrågor, hittills gällande principen, att den skattskyldige skall kunna draga målet under Kungl. Maj:ts prövning. Här om anføres i promemorian följande.

Denna invändning synes ha mist mycket av sin vikt i och med genomförandet av fullföljdsbegränsningen i taxeringsmål. Det bör vidare framhållas, vilket jämväl framgått under remissbehandlingen, att nöjesskattemålen till stor del är mål av enkel beskaffenhet, gällande små belopp. Det torde därför, såsom anförts av regeringsrättens flesta ledamöter, saknas anledning antaga, att icke ett slutligt bedömande i kammarrätten skulle vara till fyllest.

I fråga om kammarrättens lämplighet som överinstans i nöjesskattemål erinras om nöjesskattutredningens nyss återgivna uttalande i frågan. Vidare framhålls följande. Farhågorna för att en överflyttning av nöjesskattemålen till kammarrätten skulle medföra en alltför stor belastning för denna domstol torde icke behöva tillmätas någon större betydelse. Av de uppgifter, som givits beträffande kammarrättens arbetsbelastning, framgår att kammarrättens arbetsbörda visserligen fortfarande är stor men under senare år dock något lindrats. En jämförelse med regeringsrätten visar, att proportionen mellan avgjorda mål samt inkomna och balanserade mål är avsevärt fördelaktigare för kammarrättens del än för regeringsrättens. Från kammarrättens sida har icke heller vid remissbehandlingen framförts några erinringar mot nöjesskattutredningens förslag att överföra nöjesskattemålen till kammarrätten.

I promemorian hävdas den uppfattningen, att de praktiska fördelarna av att överflytta nöjesskattemålen från regeringsrätten till kammarrätten synes vara så stora, att en sådan åtgärd bör vidtagas försävt icke starka skäl av annan art kan anses tala däremot.

Vidare erinras i promemorian om att den tanken tidigare framförts, att kammarrätten borde göras till mellaninstans i nöjesskattemålen över länsstyrelsen och under regeringsrätten. Här om anføres följande.

Starka skäl synes tala emot en sådan anordning av nöjesskattemålens prövning. Nøjesskattemålen synes sålunda knappast vara av sådan beskaffenhet, att de motiverar prövning i ytterligare en instans. Icke heller synes någon säkerhet finnas för att den extra belastning, som målen prövning skulle innebära för kammarrätten, skulle motsvaras av en motsvarande lättnad för regeringsrätten på grund av att nöjesskattemålen i mindre omfattning skulle komma att fullföljas dit. Vidare synes nöjesskattemålen knappast motivera en mer omfattande prövningsrätt än den som kommer de mer komplicerade och svårbedömda inkomst- och förmögenhetsskattemålen till del efter genomförandet av fullföljdsbegränsningen för dessa mål.

Även alternativet att överföra nöjesskattemålen till kammarrättens handläggning och göra fullföljdsrätt till regeringsrätten beroende av tillståndsprövning i regeringsrätten avvisas i promemorian. Tillståndsprövningen skulle nämligen inte gärna kunna ordnas enligt summa revisibilismetoden och skulle antagligen draga hart när lika lång tid i regeringsrätten som målets prövning i sak. Ur rationaliseringssynpunkt skulle resultatet därför kunna bli till lika liten nytta som en oinskränkt fullföljdsrätt mot kammarrättens utslag.

I promemorian tillägges följande.

I den mån vägledning erfordras för rättstillämpningen synes allt tala för att kammarrätten, som redan är slutinstans i betydande och viktiga grupper av mål, kan fullgöra uppgiften såsom prejudikatgivare. En enhetlig tillämpning synes kunna garanteras genom nöjesskattemålen förläggande till en särskild division inom kammarrätten.

Avslutningsvis framhålles, att övervägande skäl talar för att regeringsrätten bör befrias från befattning med de nöjesskattemål, som fullföljes dit enligt bestämmelserna i nöjesskatteförordningen, och att dessa mål i stället bör överföras till kammarrätten såsom sista instans. 30 § nöjesskatteförordningen bör ändras i enlighet därmed.

I promemorian beröres även frågan om hur processen bör ordnas, när fråga om nöjesskatt uppkommer i anmärkningsmål. Konsekvensen av den föreslagna instansordningen i nöjesskattemålen synes bli, att även frågor om nöjesskatt, vilka anhängiggöres genom anmärkning, avföres från regeringsrättens handläggning. Under åberopande av vad som i den frågan anfördes i proposition nr 66/1957 uttalas dock, att någon ändring av rättsläget på detta område icke utan tvingande skäl bör vidtagas med tanke på att frågan om redogöraransvaret är föremål för utredning av särskilda sakkunniga. Dessa kommer att inom kort framlägga ett betänkande med förslag till ändringar i anmärkningsprocessen. I promemorian tillägges i detta sammanhang bl. a. följande.

Detta synes emellertid icke behöva föranleda uppskov med genomförandet av en ny instansordning för de nöjesskattemål som handlägges enligt de fullföljdsbestämmelser som ges i nöjesskatteförordningen. Den inkonsekvens som skulle komma att ligga i att vanliga nöjesskattemål slutligt avgöres i kammarrätten, medan talan mot kammarrättens utslag i anmärkningsmål rörande nöjesskatt kan överklagas till regeringsrätten, synes nämligen väsentligen vara av teoretisk natur. I praktiken fullföljes anmärkningsmål av detta slag ytterst sällan till regeringsrätten. En undersökning har visat att endast 16 sådana mål förekommit hos regeringsrätten under åren 1950—1954 och intet under den sista femårsperioden.

Remissyttrandena

Den i promemorian föreslagna instansordningen i nöjesskattemål har i regel tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Tillstyrkande föreligger sålunda bl. a. från kammarrätten, besvärssakkunniga och samtliga länsstyrelser utom en.

Besvärssakkunniga finner det vara en rationell och riktig ordning att kammarrätten införes som besvärinstans i nöjesskattemålen. Vad angår rätten till fortsatt fullföljd hos regeringsrätten föreligger enligt de sakkunniga tre alternativ, nämligen antingen obegränsade möjligheter till fullföljd eller på visst sätt begränsad fullföljdsrätt eller slutligen förbud mot fullföljd. De sakkunniga anser det uppenbart att en anknytning till de regler om fullföljdsbegränsning som gäller för taxeringsmålen inte är lämplig. Särregler rörande begränsad fullföljdsrätt skulle innebära en överbetoning av nöjesskattemålen. Alternativet med fullföljdsbegränsning har de sakkunniga därför ansett inte böra komma i fråga. De sakkunniga anför fortsättningsvis följande.

Principiellt är det angeläget, att möjlighet finnes att fullfölja talan ända till regeringsrätten. Rätten att klaga hos Kungl. Maj:t är den svenska förvaltningens äldsta och värdefullaste rättsskyddsgaranti. Det må emellertid erinras om att redan under 1600-talet begränsningar infördes i rätten att hos Konungen överklaga kammarrättens avgöranden och att under 1900-talet fullföljdsförbud tillkommit i åtskilliga grupper av de mål, som handläggas av kammarrätten, utan att detta ansetts medföra något men ur rättssäkerhetssynpunkt. Sätillvida innebär det föreliggande förslaget dock något nytt, som det nu för första gången är fråga om att införa absolut fullföljdsförbud för en grupp skatteärenden.

Besvärssakkunniga har emellertid funnit, att det ur allmänna organisatoriska synpunkter ter sig föga rationellt att den högsta administrativa domstolsinstansens tid och krafter skall kunna tagas i anspråk för ärenden, som rör obetydliga värden eller är av enkel beskaffenhet och som redan varit föremål för bedömning i en för hela riket central domstol. Regeringsrättens ledamöter har själva vitsordat, att nöjesskattemålen regelmässigt icke är av den svårbedömda eller ingripande beskaffenhet, att de ej skulle kunna slutligt avgöras annorstädes. Såvitt de sakkunniga kan bedöma, tillgodoses genom fullföljdsrätten till kammarrätten i huvudsak de krav, som rimligen kan ställas ur rättsskyddssynpunkt. Mot denna bakgrund vill de sakkunniga inte motsätta sig, att kammarrätten blir slutlig besvärinstans i nöjesskattemålen.

Även *länsstyrelsen i Jönköpings län* avvisar tanken på att fullföljdsrätten i nöjesskattemål begränsas enligt samma regler som gäller för taxeringsmål. Länsstyrelsen föreslår i stället obegränsad besvärsrätt till regeringsrätten. En stor del av nöjesskattemålen skulle nämligen på sin väg upp mot regeringsrätten komma att stanna i kammarrätten. Detta antagande vinner enligt länsstyrelsen stöd av det förhållandet att anmärkningsmål angående nöjesskatt ytterst sällan brukat fullföljas från kammarrätten till regeringsrätten. Om promemorieförslaget likväl anses böra genomföras, hemställer länsstyrelsen att borttagandet av fullföljdsrätten i allt fall förenas med möjlighet att erhålla prejudikats- och intressedispens. I denna fråga anför länsstyrelsen bl. a. följande.

Det förhåller sig onekligen så att flertalet mål angående nöjesskatt är av så okomplicerad beskaffenhet att de inte behöver komma under Regeringsrättens prövning, men att det å andra sidan förekommer vissa nöjes-

skattemål av sådan karaktär att fullföljdsrätt till Regeringsrätten för dem är mycket väl motiverad. Länsstyrelsen behöver endast erinra om den grupp av mål, som gäller tillämpning av 16 § nöjesskatteförordningen, d. v. s. mål angående befrielse från nöjesskatt, enär behållningen av nöjeställning skall användas för välgörande eller allmännyttigt ändamål. På grund av lagtextens vaga avfattning har flera mål av detta slag — avseende t. ex. befrielse från nöjesskatt för tillställningar som anordnats av barnensdagsföreningar under medverkan av professionella tivolföretag och för nöjeställningar vilkas behållning skolat användas för allmänna samlingslokaler — visat sig synnerligen svårbedömda och besvärliga att komma tillrätta med.

Utredningen angående redogöransvaret m. m. tar upp frågan om instansordningen i anmärkningsmål rörande nöjesskatt. Utredningen vitsordar den i promemorian framförda uppfattningen, att rätten till fullföljds-talan mot kammarrättens utslag i sådana anmärkningsmål saknar större praktisk betydelse. Enligt utredningens mening är det dock icke tillfredsställande, att anmärkningsmål rörande nöjesskatt skall kunna fullföljas till regeringsrätten även sedan kammarrätten blivit sista instans i vanliga nöjesskattemål. Ej heller finner utredningen det sakligt påkallat att undanröjandet av denna bristande överensstämmelse i besvärsförfarandet uppskjutes till dess ställning toges till utredningens blivande förslag angående redogöransvaret och anmärkningsprocessen. Betänkande med förslag här-om kommer att avlämnas inom den allra närmaste tiden. Utredningen kommer att föreslå att anmärkningsprocessen bibehålles. Beträffande instansordningen för anmärkningsmål ämnar utredningen icke föreslå någon ändring. På grund härav finner utredningen lämpligt, att fullföljdsrätten i anmärkningsmål rörande nöjesskatt regleras i samband med införandet av ny instansordning i nöjesskattemål. Utredningen föreslår förbud mot fullföljd av talan mot kammarrättens utslag i anmärkningsmål.

Riksräkenskapsverket och besvärssakkunniga uttalar sig likaledes för att fullföljdsrätten avskäres i anmärkningsmål. Enligt de sakkunnigas mening bör det allmänna vid missnöje med kammarrättens praxis beträffande en speciell tolkningsfråga inte ha möjlighet att vinna omprövning hos regeringsrätten, när den enskilde i motsvarande läge saknar sådan möjlighet.

Sveriges lantbruksförbund understryker att nöjesskattemålen för en enhetlig rättstillämpning bör handläggas av en särskild division i kammarrätten.

Överståthållarämbetet framhåller vikten av att prejudicerande beslut av kammarrätten publiceras i lättillgänglig form, lämpligen i kammarrättens årsbok, avdelning II.

Kammarrätten anför bl. a. följande.

I det vid promemorian fogade förslaget om ändrad lydelse av 30 § 2 stycket nöjesskatteförordningen anges bland annat att i länsstyrelsens utslag i anledning av besvär enligt 30 § första stycket eller i annat ärende rörande nöjesskatt må ändring sökas hos kammarrätten »genom besvär, som skola ingivas till länsstyrelsen eller kammarrätten» . . . En bestämmelse att besvär alternativt kunna ingivas till olika myndigheter är enligt kammarrättens

mening icke att förorda. Av praktiska skäl böra besvären över länsstyrelsens beslut ingivas till länsstyrelsen. Kammarrätten föreslår därför, att uttrycket »eller kammarrätten» utgår och i stället tillägges »dock att besvärstiden skall anses iakttagen även om besvären inom sagda tid ingivits direkt till kammarrätten».

Även *besvärssakkunniga* anser, att besvären skall inges till länsstyrelsen. Den som av misstag inom rätt tid inger sin besvärstinliga till kammarrätten bör emellertid vara bevarad vid sin talerätt.

Departementschefen

Det i promemorian framlagda förslaget utgör ett led i strävandena att begränsa regeringsrättens arbetsbörda och att underlätta för regeringsrätten att avarbeta sin balans. Det viktigaste medlet härvidlag har ansetts vara att från regeringsrättens prövning undantaga mindre betydelsefulla mål. Den vid 1958 års riksdag genomförda fullföljdsbegränsningen i taxeringsmål bygger på denna princip.

Kammarrätten utgör redan nu slutinstans för stora grupper mål. Utöver de med fullföljdsbegränsningen avsedda taxeringsmålen kan nämnas familjebidragsmål, socialhjälpsmål, folkbokföringsmål och avlöningsmål. Enligt departementspromemorian skall nöjesskattemålen inrymmas bland de målgrupper som kammarrätten skall avdöma i sista instans. Denna instansordning för nöjesskattemålen föreslogs redan av 1954 års nöjesskatteutredning. Regeringsrättens flesta ledamöter har också i samband med förberedelserna för lagstiftningen om fullföljdsbegränsning i taxeringsmål uttalat sig för att nöjesskattemålen borde slutligt avgöras i kammarrätten.

I de över departementspromemorian avgivna yttrandena tillstyrkes genomgående att besvär över länsstyrelses beslut i nöjesskattemål skall slutligt prövas av kammarrätten.

För egen del finner jag, att den föreslagna besvärsordningen tillgodoser alla de krav som med hänsyn till nöjesskattemålen i regel enkla beskaffenhet rimligen kan ställas ur rättsskyddssynpunkt. Jag vill därför förorda att den i departementspromemorian föreslagna instansordningen för dessa mål genomföres.

Jag förutsätter, att målens handläggning i kammarrätten koncentreras till viss eller vissa divisioner. Så förfäres för närvarande med de speciella målgrupper, där talan icke får föras mot kammarrättens utslag. Beslut i denna fråga ankommer emellertid enligt 17 § stadgan för kammarrätten på domstolen själv.

Därest den av mig nu föreslagna omläggningen av instansordningen beslutas, bör därjämte i administrativ ordning bestämmelser utfärdas som medger kammarrätten att i vissa fall handlägga nöjesskattemål i plenum och som ålägger kammarrätten att i sin årsbok i erforderlig utsträckning publicera sina avgöranden i dessa mål.

Av vad utredningen angående redogöraransvaret m. m. anfört i sitt remiss-

yttrande framgår, att något hinder icke föreligger att nu ompröva jämväl instansordningen för anmärkningsmål rörande nöjesskatt. Jag delar utredningens uppfattning, att när besvär ej får föras över kammarrättens utslag i nöjesskattemål, kammarrätten bör vara slutinstans även i anmärkningsmål rörande sådan skatt. Denna princip tillämpas beträffande andra målgrupper, där kammarrätten är sista instans. Denna ändring bör genomföras i administrativ ordning.

Förslag till erforderliga ändringar i 30 § nöjesskatteförordningen har utarbetats inom finansdepartementet. Stadgandet om vart besvärsskrift skall ingivas har därvid formulerats efter de principer som förordats av kammarrätten och besvärssakkunniga.

Förhandsbesked i taxeringsfrågor av prejudicerande karaktär

Såsom antytts i inledningen har i den inom finansdepartementet upprättade promemorian — vid sidan av den föreslagna ändrade fullföljdsordningen i nöjesskattemål — framlagts jämväl ett annat förslag med samma syfte, d. v. s. att begränsa regeringsrättens arbetsbörda. Det föreslås sålunda utvidgade möjligheter att meddela bindande förhandsbesked rörande taxering för inkomst och förmögenhet.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt förordningen den 1 juni 1951 (nr 442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor må riksskattenämnden, därest sådant för någon finnes vara av synnerlig vikt, efter ansökan lämna förhandsbesked angående viss fråga, som avser sökandens taxering till kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningskatt eller taxering av fastighet.

Beskedet sökes skriftligen senast å sista dagen för avgivande av vederbörandes deklaration. Det är avsett att förhandsbesked normalt skall kunna meddelas inom sådan tid, att det kan beaktas redan vid taxering i första instans. Över inkommen ansökan, som ej finnes böra avvisas, skall yttrande infordras från vederbörande taxeringsintendent (eller allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden). Då ansökan är av särskilt intresse för vederbörande kommun, kan denna få yttra sig. Där så finnes påkallat, kan sökanden och taxeringsintendenten få tillfälle att muntligen lämna upplysningar inför nämnden. Ansökan kan avvisas, om förhandsbeskedet finnes icke höra meddelas. Över avvisningsbeslut må besvär ej anföras.

Upptages ansökan, meddelar nämnden besked, hur den aktuella frågan skall bedömas vid taxering. I regel anges allenast de grunder, som skall följask vid taxeringen. Beskedet kan överklagas av sökanden, taxeringsintendent och kommun genom besvär hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten eller, i vissa fall rörande fastighetstaxering, hos kammarrätten.

Det lagakraftvunna förhandsbeskedet binder såväl beskattningsnämnder som skattedomstolar men blott om och i den mån sökanden så yrkar. Beskedet kan avse mer än ett års taxering. Författningsändring, som skett efter det beskedet lämnats och som är av beskaffenhet att påverka taxering i det avseende beskedet angår, medför att beskedet förlorar verkan.

Till grund för 1951 års lagstiftning om förhandsbesked låg ett av 1947 års *taxeringssakkunniga* avgivet betänkande om inrättande av en riksskattenämnd m. m. (SOU 1949: 62). I betänkandet föreslogs, att såsom förutsättning för erhållande av förhandsbesked endast skulle gälla att sådant besked fanns vara av synnerlig vikt för den skattskyldige.

I fråga om förhandsbeskedens prejudicerande verkan anförde de sakkunniga följande.

Då riksskattenämnden sålunda i sin beskedsgivande verksamhet i vissa fall kommer att göra bindande uttalanden jämväl i rena lagtolkningsspörsmål, ligger den frågan nära till hands, om icke tillämpningen av förhandsbeskedet skulle kunna utsträckas så, att förhandsbeskedet kunde anlitas för åstadkommande av en snabb lösning av aktuella sådana spörsmål av mera allmän räckvidd. Emellertid skulle en utvidgning i antydd riktning av förhandsbeskedets tillämpningsområde medföra, att på en omväg uppnåddes det resultat, som icke ansetts böra åstadkommas genom att riksskattenämnden gäves befogenhet att meddela anvisningar rörande tillämpningen av skatteförfattningarna med för beskattningsnämnderna och skattedomstolarna bindande verkan. De sakkunniga förorda därför, att meddelat förhandsbesked även i dylikt fall skall hava den innebörden att dess bindande verkan blir begränsad till den skattskyldige, som beskedet avser. I fråga om andra skattskyldigas taxering får, såsom redan anförts, av riksskattenämnden meddelat förhandsbesked betydelse såsom prejudikat. Detta torde vara tillfyllest.

I *proposition nr 64/1951*, genom vilken bl. a. lagstiftningen om förhandsbesked förelades riksdagen, framhölls att, eftersom den föreslagna riksskattenämnden genom befogenheten att meddela allmänna anvisningar i taxeringsfrågor fått relativt vidsträckta möjligheter att lämna vägledande uttalanden, ett verkligt legitimt behov av bindande förhandsbesked torde föreligga i ett begränsat antal fall. Emellertid ansågs det icke vara möjligt att i lagtext precisera de fall, där förhandsbesked borde kunna ifrågakomma. I sådant läge förordades de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna. Det framhölls dock att en restriktiv tillämpning av bestämmelserna avsågs.

I sitt remissyttrande över fullföljdsutredningens i det föregående omnämnda betänkande föreslog *riksskattenämnden* en utvidgning av förutsättningarna för meddelande av förhandsbesked. Nämnden anförde i detta sammanhang följande.

Det åligger riksskattenämnden att genom rådgivande och vägledande verksamhet främja en riktig och likformig taxering. De anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna, som riksskattenämnden utfärdar såsom ett led i fullgörandet av denna uppgift, torde hava varit av betydelse för vinnandet av ökad likformighet inom beskattningen. Dessa anvisningar äro

emellertid icke bindande för beskattningsnämnderna och skattedomstolarna, varför risk alltid finnes för att en anvisning i vissa fall icke följes. Däremot har riksskattenämnden i förhandsbeskedsinstitutet en möjlighet att meddela för skattemyndigheterna bindande beslut. Förhandsbesked kan emellertid endast gälla en viss skattskyldigs egen taxering och kan vidare endast meddelas om det för denne är av synnerlig vikt att i förväg erhålla klarhet om hur en för honom aktuell skattefråga skall bedömas. Till följd härav kan förhandsbesked som regel endast meddelas om sökandens framtida handlande är beroende av skattefrågans utgång. Enbart det förhållandet att frågan gäller ett stort belopp berättigar icke en sökande att erhålla förhandsbesked. För åstadkommandet av enhetlighet i taxeringen vore det emellertid, enligt vad erfarenheten från riksskattenämndens hittillsvarande verksamhet utvisar, av stor betydelse om nämnden kunde meddela förhandsbesked i anledning av ett föreliggande prejudikatintresse. Det är exempelvis vanligt, att organisationer av skilda slag höra sig för hos riksskattenämnden om skattefrågor som röra deras medlemmar. Om i sådana fall förhandsbesked beträffande en medlems taxering kunde meddelas i prejudikatsyfte, skulle utan tvivel mycket arbete inbesparas för samtliga taxeringsinstanser. Regeringsrättens utslag i mål angående besvär över förhandsbesked meddelas i regel så snabbt att den aktuella beskattningsfrågan definitivt hunnit klarläggas redan innan taxering sker i första instans. Riksskattenämnden har — i syfte att på angivet sätt främja taxeringsarbetet — meddelat förhandsbesked i några fall, där prejudikatintresset varit det verkliga motivet. Regeringsrätten har emellertid undanröjt beskeden i dessa fall, eftersom formella förutsättningar för förhandsbesked icke förelegat. Riksskattenämnden föreslår därför, att förordningen den 1 juni 1951 (nr 442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor ändras så att förhandsbesked kan meddelas även när riksskattenämnden finner det vara av vikt för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning. Den utvidgning av förhandsbeskedsinstitutet, som riksskattenämnden sålunda förordar, har nära samband med nu föreliggande förslag om fullföljdsbegränsning i skattemål, men bör genomföras oavsett hur sistnämnda fråga löses.

Frågan fick icke sin lösning i samband med införandet av fullföljdsbegränsning i taxeringsmål. I *propositionen nr A 32/1958* uttalades emellertid att nämndens förslag syntes värt att pröva närmare. Frågan borde, sedan den ytterligare beretts, kunna upptas i särskild ordning.

Genom 1959 års lagstiftning om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning infördes möjlighet att erhålla förhandsbesked jämväl i frågor rörande punktskatter. Bestämmelsen om förhandsbesked utformades på följande sätt. Beskattningsmyndigheten kan på ansökan meddela förhandsbesked dels om viss vara är skattepliktig dels om tillämplig skattesats. Såsom förutsättning för förhandsbesked gäller, med hänsyn till punktskatternas särskilda karaktär av övervärlingsskatter, allenast att den av sökanden förebragta utredningen skall vara tillräcklig. Meddelat förhandsbesked överklagas hos kammarrätten. Talan mot kammarrättens utslag föres genom besvär hos Kungl. Maj:t och kommer under regeringsrättens prövning. Mot beskattningsmyndighets beslut att avvisa ansökning om förhandsbesked får talan däremot icke föras.

Förhandsbesked förekommer också i frågor rörande allmän varuskatt. Be-

skeden meddelas av riksskattenämnden på ansökan av den som driver eller ämnar driva verksamhet, i vilken skattskyldighet till allmän varuskatt ifrågakommer. Beskedet skall avse sökandens taxering. Såsom förutsättning för meddelande av förhandsbesked anges bl. a. att beskedet finnes vara av vikt med hänsyn till sökandens intresse eller för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning. I fråga om besvär över riksskattenämndens besked i varuskattefråga gäller i huvudsak detsamma som i fråga om besvär över förhandsbesked i taxeringsfråga.

Promemorian

Det framhålles i promemorian att man vid tillkomsten av bestämmelserna om förhandsbesked i taxeringsfrågor visserligen erkände förhandsbeskedens prejudikatvärde, men likväl ansåg att enbart hänsynen till ett allmänt prejudikatintresse icke i och för sig borde motivera att förhandsbesked lämnades. I främsta rummet var syftet att bereda de skattskyldiga möjlighet att i god tid överblicka de skatterättsliga konsekvenserna av någon ifrågasatt åtgärd.

Även om rätten att meddela förhandsbesked begränsats till de fall, där beskedet är av synnerlig vikt för sökanden, kan det icke undgås att förhandsbeskeden får verkningar långt utöver de fall beskeden formellt avser. Då möjligheten att erhålla förhandsbesked icke är beroende av beskattningsfrågans materiella beskaffenhet följer att beskeden kan gälla såväl bedömningsfrågor som rena rättsfrågor. I det senare fallet får de ett betydande prejudikatvärde såsom principuttalanden i tolkningsspörsmål. Detta har förutsetts i förarbetena, men man synes icke ha ansett den kompetenskonflikt, som på grund härav kunde uppkomma med skattedomstolarna, vara av särskilt allvarlig natur, då man utgått från att ett verkligt legitimt behov av förhandsbesked skulle föreligga endast i ett ganska begränsat antal fall och att de i förhandsbeskeden avhandlade spörsmålen huvudsakligen skulle vara av sådan natur, att de kunde hänföras till bedömningsfrågor.

Under de år som gått, sedan förordningen om förhandsbesked i taxeringsfrågor trädde i kraft, har förhandsbeskedsinstitutet visat sig äga ett betydande värde för de skattskyldiga. Detta framgår av antalet meddelade besked. Under de åtta åren 1952—1959 inkom sålunda 1 794 ansökningar om förhandsbesked (sedermera återkallade ansökningar oräknade). Det motsvarar genomsnittligt 224 ansökningar årligen. 1 711 av ansökningarna var avgjorda vid årsskiftet 1959/60. I promemorian framhålles, såsom belysande för hur stort det legitima behovet av förhandsbesked bedömts vara, att — trots de begränsade möjligheterna att få förhandsbesked och bestämmelsernas restriktiva tolkning — förhandsbesked meddelats i anledning av det helt övervägande antalet inkomna ansökningar. Sålunda har nämnden avvisat blott 212 ansökningar och meddelat förhandsbesked i återstående 1 499 fall, d. v. s. genomsnittligt 187 förhandsbesked varje år.

Besvär över meddelade förhandsbesked har anförts (återkallade besvär oräknade) i 242 fall. 237 av dessa besvärsmål var avgjorda vid utgången av

år 1959. I åtta av dessa fall har regeringsrätten funnit att riksskattenämnden bort avvisa ansökan om förhandsbesked.

I anslutning härtill anföres i promemorian följande.

Det torde inte kunna ifrågasättas annat än att förhandsbeskeden fått en mycket stor betydelse såsom vägledande prejudikat vid rättstillämpningen. Detta är fallet såväl beträffande sådana förhandsbesked mot vilka talan fullföljts till regeringsrätten, vilka ofta är av stort allmänt prejudikatintresse, som beträffande många förhandsbesked, där riksskattenämndens beslut vunnit laga kraft. Såsom exempel på områden, där förhandsbeskeden starkt bidragit till klarläggande av aktuella skattespörsmål torde här endast behöva nämnas avgöranden rörande familjebolags beskattning vad beträffar såväl gränsdragning mellan svarta och vita bolag som avsättning till pensionsstiftelser, frågor rörande inkomst- och utskiftningskatt vid likvidation av bolag samt frågan rörande hyresrätters beskattning i rörelse. Till förhandsbeskedens stora värde såsom prejudikat torde i hög grad ha bidragit de utförliga sakframställningar och motiveringar som riksskattenämnden regelmässigt ger i förhandsbeskeden.

Det framhålls att rätten att meddela förhandsbesked i taxeringsmål alltmör torde för riksskattenämnden ha kommit att framstå såsom ett nödvändigt komplement till rätten att meddela vägledande anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna. Ett påtagligt uttryck härför är, att avgöranden i viktigare förhandsbeskedsärenden i likhet med anvisningarna publiceras i riksskattenämndens meddelanden och tillställs skattemyndigheterna.

Förhandsbesked kan endast avse sådan fråga angående sökandens egen taxering rörande vilken det är av synnerlig vikt att på förhand få besked. I praxis synes detta i regel icke ha ansetts vara fallet med mindre sökandens framtida handlande är beroende av skattefrågans utgång. Det torde kunna antas att ett prejudikatintresse spelar en stor roll i många fall, där ett förhandsbesked visserligen sökes av en person som själv fyller förutsättningarna för erhållande av förhandsbesked, men bakom vilken finnes en organisation, vars medlemmar har intresse av att få ett skattespörsmål snabbt avgjort. Det torde icke heller finnas någon garanti för att den skattefråga som ställs i en ansökan om förhandsbesked verkligen har avseende på ett handlande, som allvarligt överväges.

I promemorian konstateras, att förhandsbeskeden icke endast tagit en omfattning, som man vid förhandsbeskedsinstitutets inrättande knappast väntat sig, utan även i högre grad än väntat kommit att avse spörsmål av allmänt intresse vid rättstillämpningen. Till följd härav har förhandsbeskeden, fastän de formellt icke är bindande för skattemyndigheterna annat än i de särskilda taxeringsfall beskeden avser, i realiteten av dessa myndigheter tillmätts en mycket stor betydelse såsom ledning vid bedömningen av skattespörsmål inom vidsträckt område av skatterätten. Sätillvida synes en ändring ha inträtt beträffande förhandsbeskedsinstitutet, att institutet, som ursprungligen varit avsett att tjäna de enskilda skattskyldigas intresse av att få snabba besked rörande sina skatteförhållanden, alltmer kommit

att uppfattas även såsom ett medel att snabbt få aktuella prejudikatfrågor klarlagda. Denna utveckling får ses mot bakgrunden av vår invecklade skattelagstiftning, de höga skatterna och den långa tid, som processen hos skattedomstolarna tager. Dessa förhållanden har skapat ett starkt behov av snabba och auktoritativa besked rörande författningarnas tillämpning såväl hos skattemyndigheterna som hos allmänheten. Förhållandena torde nu vara sådana, att man vid ett övervägande av förutsättningarna för meddelande av förhandsbesked i taxeringsfrågor icke kan undgå att fästa stor vikt vid förhandsbeskedens betydelse för främjande av en rättvis och likformig taxering. Gällande bestämmelser synes ha den verkan, att de visserligen icke lägger hinder i vägen för prejudikat såsom en biprodukt, när förutsättningar för meddelande av förhandsbesked på annan grund föreligger, men åstadkommer en helt irrationell begränsning av möjligheterna att få prejudicerande avgöranden i viktiga frågor.

Vidare anföres följande.

En antydning om hur lagstiftarna numera ser på denna fråga torde införandet på sista tiden av förhandsbesked på prejudikatgrund inom den indirekta beskattningen ge. Åtminstone såvitt avser allmän varuskatt synes så väsentliga likheter med den direkta beskattningen i instansordning föreligga, att samma synpunkter bör anläggas på det intrång, som förhandsbeskeden kan anses göra på skattedomstolarnas kompetensområde.

En utvidgning av rätten att meddela förhandsbesked i prejudikatfrågor torde enligt promemorian inte innebära något större intrång å skattedomstolarnas rätt att pröva besvär av prejudicerande intresse, eftersom skattedomstolarna icke är bundna av de förhandsbesked som meddelas av riksskattenämnden annat än i det speciella fall beskeden avser.

Emot en utvidgning kan, fortsätter promemorian, möjligen anföras, att utvidgningen skulle pålägga riksskattenämnden och regeringsrätten en ytterligare arbetsbörda. Häremot anföres att nämnden själv är beredd att taga konsekvenserna härav. För regeringsrättens del kan en viss ökning förutses av de mål, som dit fullföljes genom besvär över riksskattenämndens beslut rörande förhandsbesked i taxeringsfrågor. Denna ökning torde emellertid flerfaldigt kompenseras därigenom att riksskattenämndens och regeringsrättens avgöranden i viktiga frågor får till följd att regeringsrätten i fortsättningen undgår en mängd besvär rörande samma frågor. — Att förhandsbeskedsinstitutet hittills haft denna effekt har, påpekas det, hävdats av en av regeringsrättens ledamöter i en uppsats i Svensk Skattetidning, årgång 1960, s. 246.

Under åberopande härav föreslås i promemorian den ändringen att i 1 § förordningen om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor införes ett stadgande av innehåll, att förhandsbesked även må meddelas, därest detta finnes vara av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning. Bestämmelsen skall enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1960.

Remissyttrandena

Den föreslagna utvidgningen av möjligheterna för riksskattenämnden att meddela förhandsbesked i taxeringsfrågor har i regel tillstyrkts. Två remissinstanser vill dock närmast avstyrka förslaget. *Överståthållarämbetet* är inte berett att förorda förslagets genomförande. Ämbetet framhåller att riksskattenämnden genom sin befogenhet att meddela allmänna anvisningar till ledning för taxeringen kunnat fylla en viktig uppgift såsom rådgivande och vägledande myndighet. Behov att härutöver utvidga de befogenheter, som tillkommer nämnden, har inte visats föreligga. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har samma uppfattning och intar fördenskull en avvaktande hållning till frågan om en lagändring.

Kammarrätten, som anser att bindande förhandsuttalanden rörande skatteförfattningarnas tillämpning i princip endast borde avges av skattemyndigheterna, vill inte motsätta sig den föreslagna utvidgningen av möjligheterna att ge förhandsbesked. Kammarrätten finner nämligen en sådan utvidgning värdefull. Enligt gällande instansordning finnes det icke någon möjlighet att snabbt åstadkomma ett prejudikat och detta är en brist, som med nuvarande höga skatter och invecklade skattelagstiftning är synnerligen kännbar för såväl de skattskyldiga som skattemyndigheterna. Härtill kommer, fortsätter kammarrätten, att de mål, som föres fram i skatteprocessen ofta är mindre väl ägnade som grund för prejudikat därför att de är belastade med biomständigheter och brister i utredningen som kan påverka avgörandet i den ena eller andra riktningen. Beträffande förhandsbeskeden torde förhållandena vara i viss mån annorlunda. Ett prejudikat kan denna väg snabbt komma till stånd och större möjligheter föreligga att renodla en viss fråga och därmed skapa ett entydigt prejudikat.

Besvärssakkunniga anser att vägande praktiska skäl blivit anförda för förslaget. *Sveriges lantbruksförbund* är av den uppfattningen att nu gällande inskränkning i riksskattenämndens befogenhet att meddela förhandsbesked varit att beklaga. Frågor kan i enskilda fall synas av mindre vikt men likväl vara betydelsefulla genom deras tillämplighet på ett stort antal skattskyldiga. Förbundet delar den i promemorian uttalade uppfattningen att prejudikatintresset bör motivera att riksskattenämnden — därest den finner skäl därtill föreligga — skall kunna lämna besked i fråga av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning, oavsett om frågan för sökanden är av synnerlig vikt eller icke.

Sveriges industriförbund anser att riksskattenämndens verksamhet med förhandsbesked underlättat de skattskyldigas ekonomiska planering ävensom deklaraions- och taxeringsbestyren samt att åtskilliga taxeringsprocesser undvikits genom förhandsbeskedsinstitutet. Med den föreslagna utvidgningen av rätten att meddela förhandsbesked kommer detta institut att ytterligare gagna de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna.

Riksskattenämnden understryker, att behov av den föreslagna reformen föreligger. Genom sina kontakter såväl med olika organisationer och sam-

manslutningar som med skattemyndigheterna torde nämnden ha särskilda förutsättningar att bedöma i vilka fall förhandsbesked i prejudikatfrågor erfordras. Enligt nämndens mening kan det därför ifrågasättas, om det icke bör få ankomma på nämnden att slutligt pröva frågan huruvida förhandsbesked i prejudikatfråga bör meddelas eller icke. Det synes nämnden knappast påkallat att denna fråga göres till processföremål i regeringsrätten i samband med ett eventuellt överklagande. Överprövningen i regeringsrätten bör avse allenast själva sakfrågan. — Nämnden framhåller vidare, att förhandsbesked i prejudikatfrågor torde, även om ett påtagligt behov av sådana förhandsbesked föreligger, endast behöva förekomma i en snävt begränsad omfattning. Nämnden anför härom följande.

Nämnden anser förhandsbesked främst böra ifrågakomma i sådana fall, där frågan berör ett stort antal skattskyldiga, bosatta i olika län, och där betydande osäkerhet om innebörden av gällande rätt råder. Ett större komplex av sammanhängande frågor anser riksskattenämnden emellertid alltså jämt vara bättre ägnat att tillrättaläggas genom allmänna anvisningar från nämnden. Härav följer att nämnden — om den ifrågasatta utvidgningen av rätten att meddela förhandsbesked kommer till stånd — det oaktat torde komma att utfärda anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna i ungefär samma omfattning som hittills.

Besvärssakkunniga framhåller att ett förhandsbesked får verkligt prejudikatvärde först sedan det efter överklagande prövats av regeringsrätten. För att ett förhandsbesked skall kunna bli av åsyftad betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning, måste sålunda ett överklagande komma till stånd. Rätteligen borde i varje fall, där förhandsbesked meddelas av prejudikatskäl, någon form av garanti föreligga för att ärendet fullföljes till regeringsrätten. De sakkunniga anser att det därför bör övervägas att i administrativ ordning stadga åliggande för taxeringsintendenten att, så snart förhandsbesked meddelats av prejudikathänsyn, noga pröva överklagandespoersmålet.

Riksskattenämnden och *Sveriges lantbruksförbund* ifrågasätter om inte förhandsbesked i prejudikatfrågor borde obligatoriskt underställas regeringsrätten. Om en sådan regel inte anses böra föreskrivas torde, fortsätter riksskattenämnden, nämnden ha vissa möjligheter att verka för att sådana besked genom besvär underställes regeringsrätten, därest omständigheterna gör detta påkallat.

Besvärssakkunniga finner det oegentligt att tillämpa nuvarande sekretessregler rörande förhandsbesked i sådana fall då till stöd för ansökan åberopats behovet av vägledande prejudikat. De sakkunniga anser att en regel bör införas om att sökande, som till stöd för sin ansökan om förhandsbesked åberopat prejudikatskäl, därmed också skall anses ha samtyckt till ett eventuellt beskeds omedelbara offentliggörande.

I fråga om utformningen av lagtexten anför besvärssakkunniga följande.

Den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket KF den 1 juni 1952 om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor fyller

knappast de krav å tydlighet, som böra kunna uppställas. Denna anmärkning riktar sig också mot nu gällande lydelse. Vem som kan ansöka om förhandsbesked framgår icke klart av författningstexten. Såsom förutsättning för meddelande av ett förhandsbesked anges nämligen, att sådant skall finnas vara av synnerlig vikt för »någon». Endast indirekt — genom att beskedet säges skola avse »sökandens» taxering — kan utläsas, att icke vem som helst och icke heller taxeringsintendenten utan blott den skattskyldige själv kan söka förhandsbesked. Detta bör klart utsägas. Något hinder synes icke möta mot att därvid låta ordet skattskyldig syfta även på den som söker förhandsbesked av innehåll att skattskyldighet icke åvilar honom. De sakkunniga föreslå, att ifrågavarande lagrum gives följande lydelse: »På ansökan av skattskyldig må riksskattenämnden lämna besked på förhand (förhandsbesked) angående viss fråga, som avser sökandens taxering till etc. Förhandsbesked må icke meddelas, med mindre det finnes vara av synnerlig vikt för den skattskyldige eller av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning.»

Kammarrätten ifrågasätter lämpligheten av att uttryckligen angiva prejudikatintresse såsom grund för meddelande av förhandsbesked, något som skulle kunna föranleda det missförståndet, att ett av regeringsrätten icke prövat, av prejudikatintresse föranlett förhandsbesked skulle kunna binda skattedomstolarna.

Departementschefen

Även det nu behandlade förslaget i promemorian äger samband med strävandena att begränsa regeringsrättens arbetsbörda. Det har visat sig, att riksskattenämndens förhandsbesked i taxeringsfrågor, i synnerhet om dessa genom besvär dragits under regeringsrättens prövning, fått stor betydelse som prejudikat. Den snabbare proceduren i mål om förhandsbesked gör det möjligt att få vägledande avgöranden från regeringsrätten långt tidigare än inom den ordinära taxeringsprocessen. Härigenom blir många taxeringsbesvär, som eljest fått anföras i avbidan på ett avgörande i regeringsrätten, överflödiga. Det har då framstått som en brist att riksskattenämnden inte kan tillmötesgå en begäran om förhandsbesked, när denna kan motiveras uteslutande av intresset att erhålla ett vägledande prejudikat.

Det föreliggande förslaget avser att avhjälpa denna brist. Invändningar har endast på något enstaka håll framkommit vid remissbehandlingen, och jag kan tillstyrka detsamma. Jag vill i sammanhanget erinra om att en motsvarande anordning redan genomförts beträffande mål om allmän varuskatt.

I fråga om förslagets närmare utformning anser jag mig kunna följa promemorian. Jag kan således inte biträda framkomna förslag att förhandsbeskeden i nu avsedda fall obligatoriskt skall underställas regeringsrätten, även om det med tanke på den föreslagna författningsändringens syfte i och för sig är önskvärt att frågan genom besvär regelmässigt drages under regeringsrättens prövning. Å andra sidan bör regeringsrätten jämväl i här aktuella fall ha befogenhet att avgöra om målet är av sådan art att förhandsbesked bör meddelas eller ej. Av besvärssakkunniga föreslagen omredigering av 1 § förordningen om förhandsbesked finner jag inte anledning till-

styrka, då den nuvarande formuleringen tillämpats under en lång följd av år utan att, såvitt är känt, ha föranlett några missförstånd. Jag vill tillägga, att den omständigheten att en frågas intresse från prejudikatsynpunkt skall kunna föranleda att förhandsbesked meddelas, givetvis icke innebär, att sådana förhandsbesked skall tillmätas annan betydelse som prejudikat än de besked som lämnas enligt redan gällande bestämmelser. Formellt bindande verkan kan beskedet endast erhålla med avseende på sökandens taxering.

I anledning av vad besvärssakkunniga anfört om sekretessreglerna rörande förhandsbesked, vill jag framhålla att sekretesskyddet hittills inte hindrat, att förhandsbesked i principfrågor refererats i riksskattenämndens meddelanden eller regeringsrättens årsbok. Å andra sidan kan ett upphävande, helt eller delvis, av sekretesskyddet tänkas minska benägenheten hos de skattskyldiga att begära förhandsbesked i prejudikatfrågor. På grund härav anser jag att nuvarande bestämmelser i ämnet bör bibehållas oförändrade.

Under återopande av det anförda vill jag förorda att 1 § nyssnämnda förordning får ett tillägg av innebörd att förhandsbesked i taxeringsfråga får meddelas om detta finnes vara av vikt för enhetlig lagtolkning eller rätts-tillämpning.

Departementschefens hemställan

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A) antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) *förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt;*

2) *förordning om särskilt bidrag till producent av svensk film; och*

3) *förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 1 juni 1951 (nr 442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor;*

B) godkänna de riktlinjer för kvalitetsstöd till producenter av svensk film, som förordats i det föregående; samt

C) till *Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion* för budgetåret 1960/61 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Kerstin Bothén